

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

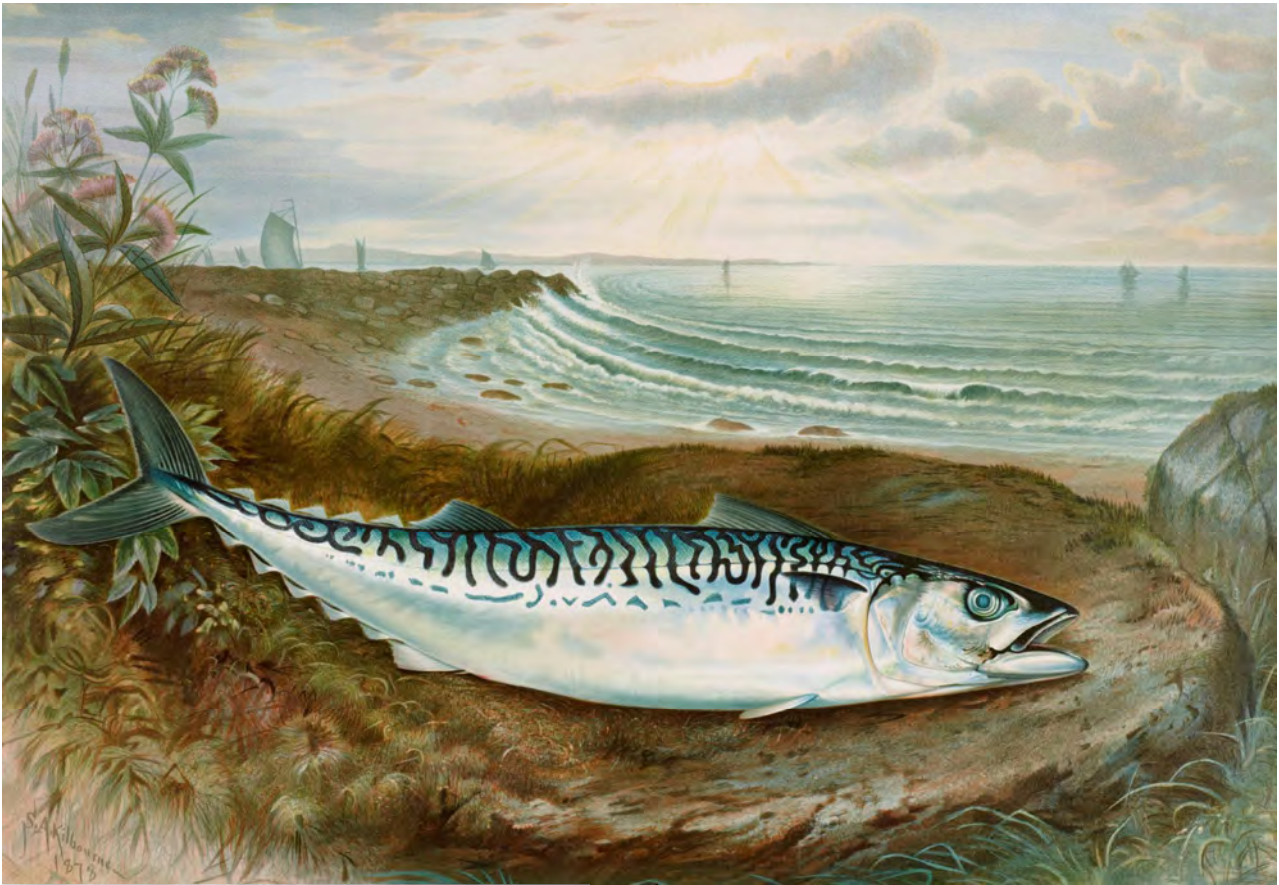
FOKUS E STUMME BOKSTAVER

LESEKURS C STAVSKRIFT

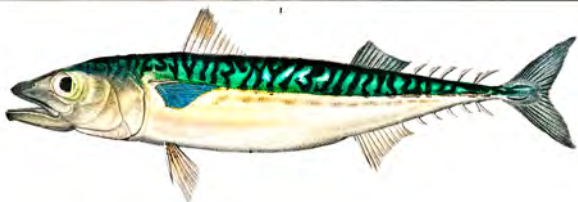
Stum G

Toril Karstad

MAKRELL

Samuel Kjlbourne, Rawpixel.com, CC0

Charles Dessalines D'orbigny Wikimedia CC0

Samuel Kjlbourne, Rawpixel.com, CC0

Fokus er delvis utviklet ved hjelp av midler fra Extra-stiftelsen (nå Stiftelsen Dam).
Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.

Fokus digital læringsressurs (fokus.no) har flere hefter og digitale oppgaver.

STUM G

Stum G-vers: sang nr. 68

Tekst: Toril Karstad, melodi: trad., vokal: Andrea Knudsen, 4. kl.,
komp og opptak: Øyvind Åge Berg, illustrasjon: Lydia Madeleine Popkema, 10. kl.

Rannveig og Solveig og Oddveig, de drog ut med en båt. Baugen ble våt.
Sannelig så de en haug med makrell rett ved en farlig ubåt!

De drog til Kapp, og der satte de deig. Deigen ble seig, fryktelig seig.
Herlige boller og deilige brød bakte en flittig Rannveig.

Sannelig fikk de en nydelig tur! Riktignok ble Solveig litt sur.
Oddveig var vennlig og kjærlig og sa: «Ta deg en salig kveldslur!»

Rannveig og Solveig og Oddveig, de drog hjem med en båt. Baugen ble våt.
Sannelig så de en haug med makrell rett ved en farlig ubåt!

Oppgave 1: Lytt til sangen mens du følger med i teksten.

**Oppgave 2: Sett ring rundt alle stumme G-er i sangen,
inkludert G i ordet og, og si «stum».**

Oppgave 3: Les sangteksten.

Oppgave 4a: Skriv stum G-ord i stavskrift. Noen ord har diftong.

og

også

dro eller drog

drog

deig

haug

seig

baug

Oppgave 4b: Skriv stum G-ord med endelsen –ig i stavskrift.

evig

riktig

ledig

modig

fattig

Oppgave 4c: Skriv stum G-ord med endelsen –ig i stavskrift.

vel**dig**

vik**tig**

grå**dig**

kun**st**ig

hel**dig**

kra**ft**ig

Oppgave 4d: Skriv stum G-ord med endelsen –ig i stavskrift.

i**vr**ig

flit**ti**g

bill**i**g

nøyak**ti**g

rettfer**di**g

samtid**i**g

Oppgave 4e: Skriv stum G-ord med endelsen –ig i stavskrift.

verdig

ferdig

forsiktig

skyldig

gyldig

nysgjerrig

nøyaktig

Oppgave 4f: Skriv stum G-ord med endelsen –lig i stavskrift.

vennlig

farlig

herlig

deilig

nydelig

Oppgave 4g: Skriv stum G-ord med endelsen –lig i stavskrift.

kjærlig

sørlig

nordlig

antagelig

syrlig

dårlig

Oppgave 4h: Skriv stum G-ord med endelsen –lig i stavskrift.

mulig

rolig

tidlig

ærlig

kjedelig

bøyelig

Oppgave 4i: Skriv stum G-ord med endelsen –lig i stavskrift.

endelig

hyggelig

hemmelig

koselig

barnslig

spiselig

Oppgave 4j: Skriv stum G-ord med endelsen –lig i stavskrift.

lykkelig

merkelig

ordentlig

plutselig

vanskelig

virkelig

Oppgave 4k: Skriv stum G-ord med endelsen –lig og forstavelen u– .

umulig

uroelig

utrolig

ulykkelig

uspiselig

uleselig

Oppgave 4l: Skriv stum G-ord med endelsen –lig og forstavelen u– .

umistelig

uhyggelig

utrøstelig

ustoppelig

uforklarlig

uforståelig

Oppgave 5a: Les stum G-ord.

1

og
øg = også
også
drog
deig

2

haug
seig
seigere
seigest
baugen

3

evig
riktig
viktig
stadig
stilig

4

modig
ledig
fattig
veldig
heldig

NB: Ordet øg betyr også: Han var snill, men han var streng øg. Streken betyr at å-lyden har trykk.

Miriël Karstad, 1.kf.

Camille Pissarro, Rgwpixel.com CC0

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 5b: Les stum G-ord med endelsen -ig.

1

tålmodig
flittig
billig
kunstig
grådig

2

kraftig
samtidig
tilfeldig
nøyaktig
ivrig

3

ferdig
skyldig
uskyldig
forsiktig
uforsiktig

4

rettferdig
urettferdig
nøyaktig
unøyaktig
nysgjerrig

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 5c: Les stum G-ord med endelsen –lig.

1

farlig
herlig
deilig
nydelig
kjærlig

Øyvind Martinsen © Fokus

2

dårlig
virkelig
sørlig
nordlig
vennlig

3

mulig
rolig
ærlig
kjedelig
vemmelig

Dan Křimke, Dreamstime & TK

4

merkelig
ordentlig
plutselig
bøyelig
syrlig

U. S. Government, Rawpixel.com, CC0

Oppgave 5d: Les stum G-ord med endelsen –lig.

1

vanskelig
barnslig
hemmelig
leilighet
koselig

Øyvind Martinsen © Fokus

2

spiselig
sørgelig
tidlig
endelig
ustyrlig

3

ustoppelig
umulig
uforståelig
utrolig
uspiselig

Benedicte Kolberg, 6 år

4

uforklarlig
uløselig
uendelig
urolig
høflig

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 6: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bildet, side 3. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 5, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

"Jeg er sikker på at det var en ubåt!" sier Solveig påståelig. "Ubåt, du liksom!" svarer Rannveig foraktelig. "Det fins ikke ubåter i våre farvann! Det kan vel ikke du vite!" roper Solveig hissig. "Så du ikke all makrellen som lå på stranda rett ved ubåten? De har sikkert fisket fra ubåten, for der nede ser de makrellstimene fra vinduet!" "For en frodig fantasi!" ler Rannveig. "Det er ikke fantasi!" svarer Solveig ulykkelig.

Oppgave 7: Del opp i stavelser, og tell språklyder i stum G-vers.

- a) Sett prikk under alle vokaler og **strek under diftongene**, også ei-lyd med eig (stum g).
Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- b) Tegn stavelsesbuer under hvert ord.
- c) Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord! Eksempler: Ordet *Rannveig* har 8 bokstaver, men bare 5 språklyder, for dobbel n er én lyd, og eig er diftongen ei med stum g. Ordet *haug* har 4 bokstaver, men bare 2 språklyder, for aug er én diftong med stum g.

NB: Antall lyder avhenger av dialektene våre. Kjenn etter hvor mange lyder du selv sier!

Rannveig og Solveig og Oddveig, de
drog ut med en båt. Baugen ble våt.
Sannelig så de en haug med makrell
rett ved en farlig ubåt! De drog til
Kapp, og der satte de deig. Deigen
ble seig, fryktelig seig. Herlige
boller og deilige brød bakte en
flittig Rannveig.

Sannelig fikk de en nydelig tur.
Riktignok ble Solveig litt sur.
Oddveig var vennlig og kjærlig og
sa: "Ta deg en salig kveldslur!"
Rannveig og Solveig og Oddveig, de
drog hjem med en båt. Baugen ble
våt. Sannelig så de en haug med
makrell rett ved en farlig ubåt!

Til pedagogen: Vi deler ikke stavelser opp etter vanlige delingsregler, men sørger for at bokstaver som representerer én språklyd, havner i samme gruppe. Siden lærer vi elevene vanlige delingsregler ved bindestrek.

Oppgave 8: Klipp ut en setning, del opp i ord og pusle. Klipp i bokstaver og pusle sammen. Skriv teksten på konvolutt, og putt brikkene i konvolutten.

Rannveig og
Solveig og
Oddveig, de drog
ut med en båt.
Baugen ble våt.

Sannelig så de en
haug med makrell
rett ved en
farlig ubåt!

U. S. Government, Rawpixel.com, CC0

De drog til Kapp,
og der
satte de deig.

Deigen ble seig,
fryktelig seig.

Miriël Karstad, 1.kl.

Herlige boller
og deilige brød
bakte en flittig
Rannveig.

Rawpixel.com

Sannelig fikk de
en nydelig tur.
Riktignok ble
Solveig litt sur.
Oddveig var
vennlig og
kjærlig og sa:
”Ta deg en
salig kveldslur!”

Rannveig og
Solveig og
Oddveig, de
drog hjem
med en båt.
Baugen ble våt.
Sannelig så
de en haug
med makrell
rett ved en
farlig ubåt!

U. S. Government, Rawpixel.com, CC0

Oppgave 9: Skriv stum G-verset med stavskrift. Se etter forskriften.

Rannweig og Solweig og Oddweig, de drog
ut med en båt. Baugen ble våt.

Sannelig så de en haug med makrell
rett ved en farlig ubåt!

De drog til Kapp, og der satte de deig.

Deigen ble seig, fryktelig seig.

Herlige boller og deilige brød
bakte en flittig Rannweig.

Sannelig fikk de en nydelig tur!

Riktignok ble Solweig litt sur.

Oddweig var vennlig og kjærlig og sa:

«Ta deg en salig kveldslur!»

Rannweig og Solweig og Oddweig, de drog
hjem med en båt. Baugen ble våt.

Sannelig så de en haug med makrell
rett ved en farlig ubåt!

Oppgave 10: Fyll inn det som mangler i verset, uten å se etter teksten.

Rann _____ o Sol _____ o Odd _____,
de d _____ ut med en båt. B _____ ble
våt. S _____ så de en h _____ med
makrell rett ved en far _____ ubåt.

De d _____ til Kapp, o der satte de
d _____ . D _____ ble s _____ ,

frykte _____ s _____ . Her _____ boller

o d _____ brød bakte en

f _____ Rann _____ .

S _____ fikk de en ny _____ tur!

R _____ nok ble Sol _____ litt sur.

Odd _____ var v _____ o _____

kj _____ og sa: "Ta deg en

s _____ kveldslur!"

Rann _____ o Sol _____ o _____

Odd _____, de d _____ hjem med en båt.

B _____ ble våt. S _____ så

de en h _____ med makrell rett ved en

f _____ ubåt.

Miriell Karstad, 1.kf.

Oppgave 11: Bøy substantivene i stum G-vers.

<i>Ubestemt form entall (en, ei, et)</i>	<i>Bestemt form entall (den, det)</i>	<i>Ubestemt form flertall (flere)</i>	<i>Bestemt form flertall (de)</i>
en båt			
	baugen		
en haug			
makrell			
en ubåt			
deig			
	deigen		
		boller	
		brød	
en tur			
en kveldslur			

Oppgave 12: Bøy verbene i stum G-vers.

Å skje <i>Infinitiv</i>	Det skjer nå <i>Presens</i>	Det skjedde <i>Preteritum</i>	Det har skjedd <i>Perfektum</i>	Det hadde skjedd <i>Preteritum perfektum</i>
		drog		
		ble		
		så		
		satte		
		bakte		
		fikk		
		ble		
		var		
		sa		

SKØYERAKTIG

Oyvind Martinsen © Fokus

**Oppgave 13a: Lag nye ord ved å føye til endelsene –ig og –lig.
Pass opp! I noen ord skal en e binde sammen orddelene.**

rikt	fatt	vemme
lyd	veld	pålite
mod	vikt	stad
led	vanske	stil
påpass	skrekk	rettferd
antag	spise	sørge
syrr	flitt	tid
dår	ær	virke
mu	sann	kose
ro	blod	held
umu	kvinne	dei
bill	mann	kraft
gråd	barns	lese
far	kunst	lykke
her	venn	samtid
nyde	uforstå	hel

**Oppgave 13b: Lag nye ord ved å føye til endelsene –ig og –lig.
Pass opp! I noen ord skal en e binde sammen ord delene.**

kjær	besvar	utro
tilfeld	sørlig	nøyakt
uro	nord	ustoppe
ordent	uspise	forsvar
ende	verd	uforklar
nøyakt	utenke	uløse
ferd	fortro	umiste
pluts	uferd	tålmod
høf	selvstend	rosverd
tro	ulese	merke
ustyr	forsikt	ubegripe
uforsvar	ubøye	kjede
bøye	skyld	kled
gyld	umerke	glede
nysgjerr	hemme	uskyld
uende	ugyld	ærverd

Oppgave 14: Les enkle stum G-ord og ord fra andre fokus.

1	2	3	4
drog	kjøkken	hjelm	kikke
tjue	bøy	ferdig	blank
kjøre	tenke	skifer	kjenne
hjorten	skjerf	røy	skifte
tegne	fars	bein	døgnvill
øy	beregne	tegner	sløv
mors	skive	deilig	hjemme
kjøtt	i hjel	sogn	nydelig
kirurg	hei	kjeft	sjelden
hjernen	deigen	skjelve	tjære
haug	pai	flau	kinn
rogn	kysse	sørlig	gang
fei	skygge	tjuvene	skjul
tjør	døgn	bank	størst
bregne	sau	regner	skikk
skilt	kjevle	en kikk	døgnet
tang	seng	kjapp	kjærlig
keivhendt	hjørne	hjem	feire
kjekk	kilo	rørt	bikkje
fregne	onkel	sjakal	mai
skjelett	tjent	kai	kirsebær
kjempe	seig	syrlig	hjul
hjerter	regning	beregner	tjeld
sjiraff	Hogne	sognet	vanke
farlig	kjeve	skjorte	løgnen
sang	sløv	sjalu	ferdig
skimte	kyse	killig	salig
vogn	først	tjukk	kikkert
keitet	sjakk	kjele	sjåfør
regner	løgn	ting	kjære
gardin	herlig	sannelig	mjau

Til pedagogen: Ramsene kan leses på skolen eller hjemme, som repetert lesing. Man kan ha ei ramse per dag. De kan også benyttes sammen med bokstav-/bokstavgruppekort, for å holde ved like de fenomenene man har øvd på tidligere. Ved undervisning individuelt og i grupper, kan lærer diktere fra ramsene, og elevene skriver ordene med bokstavkort. I hel klasse med stasjonsundervisning, kan barna på bokstaveskestasjonen diktere hverandre ord to og to eller tre og tre. Etter for eksempel fem ord bytter man rolle, så alle får skrevet. Eleven som dikterer, farger ordet han har diktert, med lys farge. Slik vet gruppa hvor langt de er kommet til neste økt.

Språkllydhus på oslomål inkludert skarre-r og bokstavløse lyder

h h																							
p pp		b bb		f ff v hv (vv)		t tt		d dd		s ss		rt rdt		rd rdd		(g, j, sh, ch, c) skj sj s rs rds rsj rskj rsk		kj tj k kkj rkj rk		j gj g hj lj		ng n g	
leppe ↑ leppe		leppe		tann ↑ leppe		—		forgom ↑ tunge- blad		n nn		ll lv ld lg l rl rdl		bakgom ↑ tunge- spiss		rn rdn ren rden (r han/ r ham/ r den)		gane ↑ tunge- rygg		k kk (c)		g gg	

Vokaler: a e ¹ e ² i o u y æ ø å											
Diftonger: ei au øy ai ai oi oi											

Fokus © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulatur er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann). Bokstaver og bokstavgrupper i liten skrift forteller om språkllydens skrivemåte, der stumme bokstaver regnes som del av grafemet.